

REDACȚIA

Arad, Deak Ferenc-u. Nr. 8

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:  
pe un an 20 cor., pe 1/2  
an 10 cor.; pe 1/4 de an  
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.

Carte de Duminecă pe an  
— 4 coroane. —

Pentru România și  
trăinătate pe an:

40 franci.

Manuscrise nu se napoiesc

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deak Ferenc-u. Nr. 8

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima  
dată 14 bani; a doua oară  
12 bani; a treia oară 8 b.,  
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și  
insertiunile sunt a se plăti  
înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se  
primesc.

# TRIBUNA POPORULUI

## Legea „europenească“

(I. S.) În toată foarte interesantelor discuțiuni ce s'au încins în colcănele ziarelor maghiare asupra cestiunii, dacă e ori nu oportun să se facă oare-care schimbări în sistemul electoral al Ungariei, aderenții Baronului Bánffy au aruncat o vorbă vicleană, care ar pute să amăgească pe mulți dintre cei ce nu au timp de a se duce asupra adevărului.

„E cunoscută, — zic ei, — convenția României cu Austro-Ungaria, prețu intrării sale în tripla-alianță: Româniilor să li-se dea loc și rol în parlament, deși disprețuiesc pe față și cu cinism ideea de stat.“

Nouă, muritorilor comuni, nu ne este cunoscută convențiunea României cu Austro-Ungaria. Ceea ce noi știm e, din contra, că o asemenea convențiune nu există, căci a fost negată existența ei și nici în Austria, nici în România nu s'a găsit până acum vreun om de stat, care crede de cuviință s'o afirme. Dl Baron Desideriu Bánffy a fost însă prim consilier ungar al împăratului Francisc Iosif I. și nu avem căderea de a nega, când un asemenea om afirmă, că-i este cunoscută convențiunea cu România.

Cu totul altfel stau lucrurile în ceea ce privește afirmarea, că una din condițiunile acestei convențiunii e, că „Românilor să li-se dea loc și rol în parlament“.

E destul să judeci cu mintea liniștită, pentru ca să fii convins, că nu e cu putință în România un om de stat, care ar fi în stare să pună o asemenea condițiune.

Atitudinea oamenilor de stat din România e determinată numai de interesele statului român. Aceste au cerut stabilirea bunelor relațiuni cu Austro-Ungaria, deci și cu Ungaria în deosebi, și aceste cer menținerea lor — ori-și-care ar fi pozițiunea Românilor din regatul ungar.

Românii din țările coroanei ungare nu sunt numai niște Români ce se află din întâmplare în Ungaria, ci unul din elementele constitutive ale statului ungar. Ei au deci în virtutea legilor organice ale patriei lor și loc, și rol în parlament, — au însă și cuvintele lor de a nu-și lua locul și de a nu primi rolul ce pot avea în actualele condițiuni de conlucrare politică.

Nici odată dar n'a fost și nici nu putea să fie vorba, ca cine-va să intervise pentru ca să li-se dea Românilor loc și rol în parlament, ci numai ca Români să fie înduplecați a-și ocupa locul și a-și primi rolul, și intrarea lor în parlament ungar nu este o condițiune, ci o consecvență firească a convențiunii, pe care fostul prim ministru ungar pretinde a o cunoaște.

Românii din regatul ungar sunt mijlocitorii firești ai bunei înțelegeri dintre Ungaria și România, și bunele relațiuni stabilite între România și Austro-Ungaria au un caracter problematică câtă vreme Maghiarii urmează

lupta contra concetățenilor lor români. Și e învederat, că primul pas spre curmarea acestei lupte e intrarea Românilor în parlamentul ungar. Făcut odată pasul acesta, cele-lalte vor urma ele de ele, potrivit cu împrejurările și cu vredniciile oamenilor.

Intrarea Românilor în parlamentul ungar e deci dorită de toți cei ce țin, ca bunele relațiuni dintre România și Ungaria nu numai să se mențină, ci să devie totodată din zi în zi mai intime și mai sincere.

E mai presus de toate, dorința împăratului Francisc Iosif I., Regele apostolic al Ungariei, care chiar și zilele aceste a zis:

„Privirea mea se îndreptează pururea spre binele tuturor popoarelor mele și în prosperarea lor îmi află mulțumirea. De aceea dorește să vă bucurați de drepturile constituționale și să socotiți aceste drepturi precum și dezvoltarea liniștită și organică a vieții naționale drept supremul bun“.

Se impunea gândul, că guvernul ungar, fiind seamă de situațiunea schimbată și de dorința monarhului, le va da Românilor puțința de a renunța la rezistența pasivă, pe care tot el li-au impus-o.

Românii ei înșiși nu pot să facă nimic câtă vreme guvernul ungar stăruie în atitudinea lui de mai înainte.

Ceea-ce i-a silit pe dînșii să intre în rezistență pasivă e actuala lege electorală, actualul sistem electoral și deprinderile electorale barbare, prin care guvernul ungar a căutat să-și compună parlamentul după plac și să introducă pe cale constituțională cel mai strânic absolutism. Câtă vreme se menține acest sistem electoral, Români nu pot, în luptă și cu guvernul, și cu atât de violentele partide naționale maghiare, să-și aleagă reprezentanții decât cu mari jertfe materiale și cu multă vărsare de sânge.

Dacă ar intra deci în luptă și și-ar trimite reprezentanții în dieta ungară, aceasta nu ar potoli conflictul dintre Români și Maghiari, ci l'ar înăspri, și tocmai acesta e lucrul, de care trebuie să se ferească Români din regatul ungar.

Guvernul ungar e pus deci în fața unei alternative fără îndoială grele pentru el: ori face o reformă electorală în sens europeanesc și le dă Românilor puțința de a-și alege reprezentanții fără mari jertfe și fără vărsări de sânge, ori, ceea-ce e mai comod pentru dînșii, le lasă Românilor libertatea electorală și li-o asigurază și față cu partidele opoziționale maghiare ceea-ce e și dator — să facă.

Reforma electorală nu s'a făcut până acum; rămâne deci a doua alternativă.

Folosindu-se de actuala lege electorală, guvernul ungar poate să-și compună parlamentul după plac și nu are decât să voiască pentru ca Români să trimită în parlament un însemnat contingent de oameni de încredere ai lor.

N'a voit nici dl Wekerle, nici dl Baron Bánffy lucrul acesta și nu-l

va fi voind pôte nici dl Coloman Széll; situațiunile sunt însă schimbăcioase și mâne ori poimâne ar pute să iee conducerea afacerilor publice un om de stat, care-l face.

Acesta e lucrul, de care se tem „patrioții“ maghiari, și temerea aceasta îi face să stăruie pentru o reformă electorală, temerea aceasta vrea s'o crească într'înși nobilul Baron, când le vorbește despre „prețul“ intrării României în tripla alianță și despre „cinismul“ Românilor.

Din zi în zi tot mai învederat iese la iveală lipsa de judecată a celor ce caută rezultatele rezistenței pasive a Românilor.

În urma acestei rezistențe pasive Maghiarii fac, ce-i drept, tot ceea-ce vor, dar nu Români au să se impacieneză din cauza faptelor săvârșite de Maghiarii lăsați de capul lor. Cu cât mai mult vor abusa ei de putere, cu cât mai des vor jigui pe alții, cu cât mai nesocotiți vor fi, cu atât mai învederat va ieși la iveală, că numai prin conlucrarea constituțională a Românilor se poate asigura desfășurarea normală în statul ungar.

Dacă Maghiarii ar fi condus ei singuri bine afacerile statului, lumea ar fi uitat de mult, că mai sunt în țările coroanei ungare și trei milioane de Români. Lucrurile merg însă din zi în zi mai rău, și astfel ochii tuturor se îndreptează asupra Românilor, care în ciuda tuturor prigonirilor au știut să-și păstreze bunul cumpăt, alipirea către monarhie și tradiționalul devotament către monarhul lor.

Atitudinea corectă, pe care Români au păstrat-o timp atât de îndelungat și în împrejurări atât de grele pentru dînșii, a trebuit, în cele din urmă, să producă pretutindeni convingerea, că tot între dînșii are să-și găsească Monarhia și Tronul, la vremuri grele, cei mai sinceri, mai devotați și totodată și mai chibzuiți susținatori.

În aceasta consistă „cinismul“, despre care vorbește Baronul Bánffy.

În timpul discuțiunilor urmate în dieta asupra vărsărilor de sânge de la Maros-Vasárhely dl Francisc Kossuth a zis cu mândrie: „Partidul meu e destul de puternic pentru ca să poată trage guvernul la răspundere...“

E nu numai interesul Românilor, ci totodată și 'n al statului ungar, în al monarhiei și 'n al aliaților ei, ca 'n fața acestui puternic partid al lui Kossuth să steie în dieta ungară un partid român, care poate și el să tragă guvernul la răspundere, când calcă vre-o lege ori nesocotește marile interese ale monarhiei.

H o cestiune de dignitate națională, ca Români să intre'n dietă numai dacă, intrați, pot să vorbească ca dl Francisc Kossuth. Altfel ei nu pot să servească nici o cauză și intrarea lor în parlament nu are nici un rost.

Nu li-se cuvine stăpânirea și n'au să rivnească la ea, dar au menirea firească de a împedea răul și de a ajuta pe cei ce vor să facă binele:

vor intra numai putându-și împlini menirea aceasta.

Temându-se de lucrul acesta, „patrioții“ maghiarii stăruie într'o resuflare să se facă o reformă electorală și să se revizuiască în același timp și legea pentru egala îndreptățire a naționalităților.

Ei și numai ei sunt interesați, ca reforma să se facă, și nu e în gândul lor vorba de o lege „europenească“, ci de aflarea unei noue formule pentru excluderea Românilor din viața constituțională a Ungariei, — ceea-ce nu e în interesul statului ungar.

Dacă sunt dar și între Maghiarii oameni chibzuiți, patrioți în înțelesul bun al cuvântului, ei au să profite de împrejurări și de azi foarte bunele dispozițiuni ale Românilor, ca să caute formula pentru intrarea cu toată dignitatea a acestora în parlamentul ungar.

Lucrul acesta va trebui neapărat să se facă și e mai bine să fie făcut mai curând decât mai târziu, mai bine prin bună înțelegere decât sub greutatea împrejurărilor.

Nu e adevărat ceea-ce spun aderenții d-lui Baron Bánffy; e însă învederat, că este foarte greu, ca guvernul din Viena să întretie bunele relațiuni cu România câtă vreme cabinetul din Budapesta le face Românilor din țările coroanei ungare peste puțință participarea la viața constituțională a patriei lor — cu toate că monarhul și-a exprimat în atâtea rânduri dorința, ca toate popoarele Sale să se folosească de drepturile constituționale.

Aici e ceva de făcut, și ceea-ce e de făcut, numai guvernul ungar poate să facă.

Imperiul maghiar. Cum înțeleg Ungurii politica maghiară imperială, ni-o lămurim concluzia articolului din „B. Hirlap“ (de care ne ocupăm și în altă parte a zărilor noastre), scriind:

„Avem drept de moștenire la Dalmația, Bosnia și Herțegovina. Viitorul monarhiei cere și el, ca să valorăm acest drept. Austria, omul astăzi, tușeste deja des. Despărțirea economică ni-e la îndemână, după ea va urma despărțirea armatei... Austria horodogită a slăbit, numai Ungaria o poate întări“.

Imperiul maghiar ar fi deci să se clădească pe ruinele Austriei. E clar spus!

Revisuirea incompatibilității. În cercurile „părinților patriei“ improvizate mare agitația în giural revisuirei legii incompatibilității, care încurcând a ajunge în desbaterea parlamentului.

„Budapești Hirlap“ află, că mai mulți deputați, cari nu sunt membri în comisiunea de revisuire, au luat parte la desbaterea comisiunii și au făcut propuneri, prin cari să dovedească asprimea unor paragrafi căror ar căde jertfe multe mandate, sau mai bine zis mai mulți mandatarii.

Între altele, proiectul prevede, față cu pensionarii ajunși deputați, că din vistieria statului mai mult decât o singură leafă nu poate să se dea unei persoane.

Primul-ministru a asistat de asemenea la desbaterea comisiunii de trei, însărcinate cu formularea proiectului. Este de prevăzut, că după desbaterea revisuirei în plin parlament, deputații vor vota în chip foarte... variat.

## IMPERIUL MAGHIAR...

(R) Ideea aceasta te preocupă earși pe șovinisti. Ei nu pot să plângă îndestul soartea amară, care i-a persecutat și i-a făcut să scape stătea privilegiu dacă nu să mărească teritoriul, apoi cel puțin să fi susținut neștirbită autoritatea ce avusese odinioară, sub Ludovic cel Mare și Matia, de pildă, regatul ungar.

„Budapesti Hrlap” (dela 24 c) într'un lung primărticol ocupându-se de această chestiune, se plânge grozav că în urma slăbiciunii Ungurilor, Dalmația nici până azi nu este alipită către „patria mamă” (Ungaria); că deci Bosnia și Hertegovina este ocupată de așăia ani „în virtutea unui mandat european dar pe drept vechiu maghar”, nici până azi Ungaria n'are vre-un un profit pe urma acestei ocupațiuni... Cât despre înfluența lor în Balcani, e nula!

Că în timpul din urmă, sub regimul constituțional nu s'a lucrat nimic pentru politica mare alui Andăssy, numtul ziar spune, că vina o poartă — Tisza Kálmán, despre care scrie:

„In cei cincisprezece ani de domnie lungă și ticăloasă, Tisza Kálmán n'a avut altă grijă decât să și așeze oamenii în domni, ear pe Apponyi și soții să-i impiedice a se valora. Vederea scurtă și egoismul lui politic a făcut să piară mii de Unguri, ori să ajungă în nespusă miserie”.

Cine aplauda însă pe Tisza când se lăuda că zdrobește naționalitățile? Intreagă obștea maghiară.

Că ce politică cuminte s'a făcut, o mărturisește „B. H.” în următoarele rânduri:

„Sub cei trei-zeci-si-trei ani (de când s'a făcut dualismul) nu ni am făcut amici între naționalitățile din țară, nici în statele balcane. Am fost mistuiți în certe de partid și cel mult ni-am dat silință să ne facem dușmani. Aproape ne îmbătar de agitație ce provocam, ca și când ar fi o plăcere să desceperim câte un nou dușman”.

După ce arată că în egoismul lor Ungurii au acaparat toate slujbele și nu s'au gândit nici măcar la Croați, să-i atragă spre Budapesta, urmează:

„De pe Alföld ungrimea pleacă în cete mari spre sud și răsărit. Populația maghiară și sâcuiască din Ardeal s'a pornit și ea de mult. În Serbia și România per mii de Unguri. O parte din ei se contopesc în neamurile străine, altă parte se prăpădește în chipul cel mai de jelit, după ce s'a chinat crud, că și se rupe inima. Nația noastră onestă, mândră și capabilă de orice dezvoltare, neamul nostru talentat, ajunge în România cersitor și populație gunoier. Tere rusine să auzi că umbă p'acolo ca niște

horda de țigani. Stim de mult această, dar nici Tisza, nici urmașii săi n'au avut în suflet pic de milă, cel puțin milă, dacă iubirea de neam, simțul de datorie și cel politic nu i-a îndemnat să facă ceva”.

Eară după ce plânge că nu s'a colonizat Bosnia și Hertegovina cu — S. cui, carti-că ar fi niște barbă și harnici și, în Bosnia puteau să fie domni. În Valahia au ajuns însă slugi ori s'au prăpădit ca niște ticăloși”, termină:

Acum însă trebuie să ne tragem seama O I avem politica în B. leni, ori n'avem. Dacă n'avem, atunci să renunțăm la provinciile ocupate. Dacă avem în-a politica balcanică, dacă vedem că politica lui Andăssy este o cetate de scăpare și pentru monarhie și pentru noi, atunci să o ducem la îndeplinire. Să arborăm steagul politicii maghiare imperiale. Să dăm nașterii maghiare un ideal potrivit avântului ei sufletesc!

Poftim politică înaltă: după ce mărturisește că poporul, grație guvernelor păcătoase — și desigur, și firii lor — se deștrămă, „junge peritor de foame prin America, România și Serbia, drept lecuire propune arborarea steagului politicii maghiare imperiale!

Curat vorba Românilor: Ce-i mai lipsește chiorului?

Dar când nici în țară nici peste hotare n'au prieten, ear la spate au un popor corupt, slăbit, cu cine vor politicianii maghiari să realizeze politica maghiară imperială?

## Chestia fumană.

Ant de zile de-a rindul, chestia fumană a fost o chestie de hărțuire, care a înfierbântat mult pe cărmuitorii țării și în giurul căreia s'a făcut mult șgomot și mult sânge rău între „patrioți”.

Bánffy își pusese de gând să sdrobească pe Fiumani, să-i toarne gata în gâtul molohului maghiar calcându-le drepturile, sdrobindu-le autonomia. N'a fost în stare însă nici primul-ministru-pășă, nici încercările mai târziu de a ingenunhia pe Fiumani în fața „ideii” și contopirei cu „națiunea”; toate încercările de a nimici prin violență sau prin ademăniri pe Italieni, s'au sdrobit în fața rezistenței conștiente a reprezentanților orașului.

Pentru a pune capăt situației excepționale netolerabile, create de

Bánffy, primul-ministru Széll s'a văzut nevoit de a intra în tratative cu Fiumanul autonomiști și printr'o înțelegere să cadă la învoială, să facă un aranjament, în care să se asigure drepturile autonome ale orașului Fiume, în situația de drept legală.

Ordonându-se alegerile comunale, după ani de situație încurcată, dizolvării de consilii comunale, etc. autonomiștii se afirmă earși ca singurii stăpâni și reprezentanți ai dorințelor și încrezuții poporului; și Mayländer e ales primar, podesta, și întărit.

Primul-ministru Széll a depus acum în cameră proiectul de lege relativ la regularea chestiei fumane. Prin întocmirea făcută de Széll, drepturile autonome ale orașului sunt neatinsse. Podesta din situația de supus al guvernatorului, cum voia Bánffy să-l reducă revine în directă dependență de minister; ear în chestia de limbă în cercul de activitate al comunei nici un amestec guvernatorului și birourile administrației de stat de pe lângă guvernator, nu au.

Ziarul baronului Bánffy e furios și varsă foc contra proiectului Széll, pe care parlamentul îl va vota, căci, zice „Maghiar Szó”: „A împlinit tot ce au pretins trădătorii de patrie”.

Dacă nu i la cărmă „salvatorul” — Bánffy!

## Datai de gol.

Au dat de o nouă năpastă șovinistiștii noștri. Nu sunt lăsați adevărați în pace să opereze după plac, ori și că ar dori să li-se ia drept virtute, să li-se premieze că, ori, cel puțin, să nu fie criticate de lume multe lucruri boabe care sevrășese. Căci, dacă contrarul se face, — șovinistiștii s'au suferat rău și și-au eșit din toate ogașele.

E un bine însă, că cel puțin această pretenție nu li-se poate împlini, după a lor dorință. E un bine mai ales, că străinătatea s'a pus deja mai în curent cu cele-ce se petrec în țara noastră. Avem chiar mulțămirea, că așa este și că din când în când li se aplică șovinistiștii câte-un duș rece, chiar din așa parte, care mai ales poate să-i mai trezească din boala lor de maghiarizare.

Se știe, că nu de mult, sub pretext de „uneltiri panslave” și sub pre-

șuirea șovinismului, autoritățile școlare ungurești au eliminat zilele trecute din teologia evanghelică din Eperjes pe mai mulți clerici slovaci, void prin asta să intimideze și să înabuseze ori ce sentiment nobil de iubirea neamului propriu în pieptul tinerimei nemaghiare.

Luând notă de această nouă volnicie a șovinismului maghiar, ziarul „Allgemeine Zeitung” din München, publică într'un număr din urmă o corespondență, datată din Budapesta în cauza tinerilor eliminați și la urmă își face următoarele reflexiuni:

„Cel ce nepreocupat cercetează cauza aceasta, s'îi namăi decât, că aci e vorba de monstrul șovinismului nebulos, care spumegă de dorul de a prigoni; monstru, care ca o potențată boală de creier împinge Ungaria la perire. Cel 12 clerici relegați n'au s'evlărit nimic, ce peste tot ar fi putut să se pedesească; în purtarea lor, arătată și la judecătoria, nu e nici o urmă de nepatriotism, nici de ostilitate față de patrie și de națiunea maghiară. Faptul, că clericii, ca născuți Slovaci, se înșofiau între oblată, se împrieteniău unul cu altul, că și vorbeau limba maternă și că s'au fotografiat la un loc, — un om serios și cu gândire trează nu l poate privi de crimă și nu l poate pedepsi. Ceea ce s'a petrecut în Eperjes, durere, în Ungaria de azi nu e o operație extraordinară. Șpiogiul eretic național, furia șovinistică de prigoniți își nmează uneltirile în multe locuri ale țării și pășeste ca o obraznicie zilnic crescândă. Fiți de această situație bolnăvicioasă e jusă întrebarea: Nu e oare timpul suprem, ca adeverații patrioți politicienii serioși și bărbații de al Ungariei să pășească odată cu toată energia în contra uneltirilor șovinismului primejdios și să l oprească în loc înainte de a împinge din nou țara la ruină finală?”

Citând rindurile de mai sus, îndeoșbi foaia lui Bánffy, „Magyar Szó”, e aproape să crepe de mânie. Toată lavina furiei șoviniste și o varsă asupra foilor germane în special și asupra Germanilor peste tot.

În orbia lor șovinistă, reprezentanții presei maghiare nu vor să scruteze, nu vor să recunoască adevărurile grave, spuse în fața lumii de marele ziar german din München.

În injurăturile sale, foaia lui Bánffy se miră de „obraznicia” Germanilor: cum aceștia cutează a se face apărătorii „panslavilor” din Ungaria, numai pentru a lovi în Maghiari!

Tot ce găsește de bine și cu cale a se face în chestii de asemenea na-

## Trădătorii lui Horia.

— Un document inedit. —  
(Fine).

Ad 3-tium. Pentru prinderea lui Horia și Cloșca noi am observat atăta strădanie și în instanță din partea domnului Antonie Meltzer, de nici nu se poate închipui. Ni-a făgăduit anume, că în afară de speciala remunerație dela Măiestătes Sa Imperială, ne va dobândi eliberarea de sub iobăgie, nouă și tuturor acolora, cari ne vor sta întru ajutor pentru ajungerea scopului arătat. Așa, că pentru acest caz se obligă, nu numai cu toată averea sa, dar și cu capul său, că ne va plăti el însuși dintr'al său ostenețele, nouă și celor ce ne vor ajuta. Prin aceste făgăduințe și stăruință ni-a atras inimile în așa măsură, încât uitând de cererile (amenințările) națiunii valache am luat asupra-ne, a ne întrepune cu viața și moartea pentru prinderea celor doi corifei. Am luat apoi cu noi pe Monosel Triff Iacob Neagu Dumitru Neagu, Iuon Matieș, George Matieș și pe George Nicula, ear pentru ca să avem la ajutor militar când o fi să i aducem la vale, d-l Antonie Meltzer ne-a dus înaintea Măriei Sale d-lui Kráj, unde d-l

Meltzer, chiar de față fiind dl baron Kráj, ni-a repetat aceleași făgăduințe, asigurându-i și noi de toată silința din parte-ne. Ear Măria Sa dl baron Kráj ne-a provăzut pe noi și pe cei din ajutorul nostru cu pasapoarte valabile până în țara ungurească, ca să putem umbla fără grijă și să pri dem pe cei doi corifei. Luând cu noi, alăturat la pasapoarte, și descrierea persoanelor lor — ceea-ce ne face oare-care frică — am urmărit atăta timp pe Horia și pe Cloșca, până ce am dat de urmele lor în comitatul Obijuhut pe hotarul comunei Meredygo, lângă Someșul cald și acolo i-am prins pe amândoi. Când era să-i aducem în jos, ni-au eșit în ajutor soldații, ca să ne ocrotească și toate acestea la înșurțarea d-lui Meltzer s'au întâmplat.

Ad 4-um. Că asigurările și făgăduințele d-lui A Meltzer au avut un rezultat foarte simțit, noi o mărturisim cu toată credința și o dovedim cu inimă curată. În căutarea pentru prinderea lui Horia și Cloșca, ea nu s'ar fi întâmplat, dacă noi, în urma promisiunilor d-lui Meltzer, n'am fi luat o asupra noastră, cu toată frica și urim jba. Și în urma acestora mărturisim (earăș), fără în cea-cea pe conștiință, că prinderea de odinioară a lui Horia și Cloșca s'a făcut prin mijlocirea d-lui Antonie Meltzer.

Ad 5-tum. Pe alții, cari ar pute mărturisi sau dovedi ceva în afacerea aceasta, nu cunoaștem, dar noi doi și ceilalți notați în pasaport, am vorbit adese-ori despre făgăduințele făcute și despre obligământul ce dl Meltzer a luat asupra sa în fața noastră.

3 testis, Triff Monosel, annorum circiter 46, libertinus; 4 testis, libertinus Nyág Iakob, annorum circiter 48; 5 testis, libertinus Nyág Dumitru, annorum circiter 44; 6 testis, libertinus Matjes Iuon, annorum circiter 56; 7 testis, libertinus Matjes George, annorum circiter 50; 8 testis, libertinus Nikola George, annorum circiter 44.

Omnes incolae et inhabitatores possessionis Nagy Aranyos, circuli Albrac, jurati fatentur

Ad 1-tum. Cu toții ne amintim foarte bine timpul, când Horia și Cloșca (la toamnă se vor împlini douăzeci de ani de-atunci) au răsculat popoul român și au prădit cu el în toate părțile, făcând mare pagubă în țară, ba chiar omor și că pentru înăbușirea acestora a sosit la Abrud dl Obistleitnant baron Kráj cu un număr mare de armată.

Ad 2-tum. Noi, din anumite trmărări n'am putut fi în Abrud cu prilejul sosirii acolo a d-lui baron Kráj desigur știm despre venirea lui; asemenea nu știm cu

siguranță, dacă singur dl Antonie Meltzer a fost acela care s'ar fi înțeles cu dl baron Kráj în privința prinderii lui Horia și Cloșca și a măsurilor de luat, dar [știm că] după ce din întâmplare ne-am strecurat cu multă teamă în Abrud, ne-au agrăit Ștefan Triff și Nuțu Matieș, și ni-au povestit toate acestea, între cari și faptul, că Măria Sa dl Kráj ni-ar fi scris și numele nostru în pasapoartele lor, după ce ei li-au spus, că le vom putea fi de ajutor la prinderea lui Horia și Cloșca. Și ni-au spus atunci, că pe deșii chiar dl Antonie Meltzer i-a chemat la vale, trimițând după ei un expres (expresust).

Ad 3-tium. Ni au mai spus Ștefan Triff și Nuțu Matieș, că pentru ostenețele în scopul acesta, dl Meltzer s'ar fi obligat, că din partea Măiestății Sale a Imperatorului vom dobândi nu numai eliberare de sub iobăgie, ci și o remunerație de alt soi, sau un dar oarecare și că pentru orice cas dl Meltzer s'ar fi obligat din partea sa cu toată averea ce o are, că ne va răsolăti el însuși, după meritul nostru și ne va plăti în mod cinstit. Toate făgăduințele acestea ni au încurajat așa de mult că ni-am solidarizat cu rup și suflet cu Ștefan Triff și Nuțu Matieș, cu atât mai mult, că ei ne-au de-

tură, „Magyar Szó” expune în următoarele Bănffy-ade:

„Ei și în „Allgemeine Zeitung” din München nu numai în acest caz, ci sistematic, cu răutatea stapizilor (?) ataca maghiarismul: e timpul să ne apărăm în contra acestei fot E o stare de lucruri rușinoasă, că fuma ac-asta o saferită și în Ungaria și că e cetită în cafe-nelele publice. Aforă cu eal Maghiar cinstit să n'o mui ia în mână!

„Dar nu ajunge atâta: E un drept și o datorie a guvernului unguresc, ca să de-tragă debitul postal dela astfel de fot maghiaro fuge Atragem atențiunea guvernului asupra acestei fot perverse, care defaimă Teava Ungurescă și totuși are culezanța să se îmbul-sească aici!”

Se înțelege! Asta are să se facă. E doar sfatul și cumințenia politică a lui Bănffy, fost prim-ministru al Terii-ungurești! Astfel procedând, situația-i salvată și chestia rezolvată; ear' șovinistii pot în liniște să-și urmeze înainte opera începută. — Doar și struțul numai capul și-l ascunde în nasip, pentru-ca să scape de prim-ejdia ce-l amenință.

Câtă stupiditate și nemernicie! Și asemenea oameni să ducă rolul de singuri stăpâni peste o țeară poli-etnică?!

## DIN BUCOVINA.

### Proces „Deșteptării”

Încă tot nu s'a liniștit lumea despre ultimul proces al „Deșteptării” — zice acest valoros confrate din Cernăuți. Și nici nu se va liniști. Căci e din cale afară grozav ceea ce arată acest proces. Toți martorii au întărit vorbele „Deșteptării”, toți afară de pă-rechia conjugala Prelipezan. Dacă pu-nem în paralela aceste depuneri, cari au desvelit rane școlare cangrenoase cu sentența rostită de jurați — zice „Deșteptarea” — nu putem să nu ne cutremurăm de nesiguranța ori-cărui calcul logic în timpul funest în care trăim în Bucovina. Logic au se poate lătelege sentența juraților. Patologi-cește se poate explica. În o țară, în care cursul actual al tuturor lueru-rilor publice e îndreptat în contra Ro-mânilor, mințile și inimile se molip-sese involuntar cu bacciliul politicii și astfel ies rezultate, pe cari le-a pre-parat atmosfera politică. Asupra pro-cesului ultim a planat spiritul lui Bour-guignon și al lui Tumlirz. Din curge-

clarat, cumcă dl Meltzer ar fi făcut aceste făgăduințe și înaintea domnului baron Kráj, în urma cărora ne-a introdus și pe noi în pașaport. Adevărat este, că am avut multă frică de îndurat, fiind că poporul cel răscu-lat amenințase, că dacă vor prinde pe cine-va dintre Români, care să țină cu Ungurii sau cu domnii, nu numai că-i vor lua vieața, dar îi vor lua și toată averea, ear casa și lemnele i-le vor preface în cenușă. Dar trecând peste toate acestea, ne-am alăturat și noi la cei doi și am plecat să prindem pe des-amintiții corifei și i am urmărit atâta timp, până ce am dat de dânsii în comitatul Clojului, pe hotarul comunei Meredgyo, lângă Someșul cel cald, unde i-am prins pe amândoi, ear când era să-i aducem de acolo, ni-a venit și ajutorul militar, ear după spu-sele lui Triff și Maties și aceasta s'ar fi întemplat prin o măsură a d-lui Meltzer.

Ad 4 tum. Prinderea lui Horia și Cloșca negreșit că nu s'ar fi întemplat și noi în nici un chip n'am fi luat-o asupra noastră fără făgăduințele d-lui Meltzer. Marturisim deci fără încurjur, că această prindere s'a întemplat prin mijlocirea și făgăduințele d-lui Antonie Meltzer.

Ad 5 tum. Cine ar mai pute mărturisi ceva despre afacerea aceasta, afară de noi și de cei doi martori înaintea noastră, nu știm.

rea pertractării și mai ales din dis-cursul avocatului acuzatoarei reiese lămurit rolul, pe care l'a avut siste-mul școlar, practicat de inspectorul general de școale Tumlirz, în această afacere.

Di Constantin bar. Hormuzachi, con-fratele nostru bucovinean, binecunoscut și ca scrutător zoolog, a primit invitare ca să participe și să țină o conferință la congresul zoologic, care va avé loc în luna August la Berlin sub protectoratul principelui moș-tenitor al Germaniei.

**Rusificarea Bucovinei.** Din Viena îi sosește „Deșteptării” știrea, că gimnasiul rutean din Cernăuți va fi sporit cu clasele superioare. Clasele paralele române vor rămâne decamdată (?) staționare. Dacă se va adeveri a-cestă știre, — zice „Deșteptarea,” — vom ști cu toții ce avem de făcut. Decamdata am ruga pe deputații români din Viena, să se gândească ce ne pote aștepta, dacă vor suferi și această batjocură.

Tot „Deșteptarea” află din isvor sigur, că internatului rutean din Cernăuți i-s'a acordat din partea guvernului din fondul religios din nou o sub-venție de 5000 de coroane. Se știe, că internatul român n'a primit nimic din acest fond. A ajuns guvernul bucovinean în adevăr o fabrică de muscali. De-ar cheltui însă din bud-getul său pentru plăcerile sale de paternitate și nu din fondurile romă-nești! Spirituale între Români sunt iri-tate peste măsură din cauza acestor noue lovituri ce le îndură.

## Noutăți

Arad, 26 Februarie n. 1901.

**Dela comitat.** Vice-comitele co-mitatului Arad a convocat congregația comitatensă la ședința extraordinară pe Sâmbătă, 2 Martie st. n. Programul adunării e compus din 8 puncte, între cari de interes mai general e chestia financiară: presintarea preli-minarelor de budget pe anul 1901 ale comunelor din comitat, etc.

Până aci documentul nostru. Ce resul-tat va fi avut acest proces verbal, nu știm. Di „Antonie Meltzer”, acela, care își asumă extraordinarul merit de-a fi putut cumpăra pe niște subalterni ai săi, ca să pună mâna pe maril „revoluționar” român, probabil își va fi primit decorația sau altă recompensă sunătoare.

Pe noi ne interesează însă a cunoa-ște mobilul, care a determinat pe cei opt nenorociți Români a se face vânzătorii de neam și nu e tocmă în defavorul lor, când se constată, că în primul rând ei au săvârșit tradarea, ca ei înșiși să scape de greul jug al iobăgiei. În general acest docu-ment oferă multe detalii pentru a cunoaște starea sufletească și moralul celor opt tră-dători.

Mai e de relevat, că acest document, rămas necunoscut istoriografilor noștri, com-pletează câteva părți istorice ale acestui episod, — între altele și partea privitoare la locul unde cei doi căpitani au fost prinși.

Il. Ch.

Pentru Săcui — ce nu se face! Mini-strul-president Széll s'a ținut de vorbă, în chestia vrsării de sânge săcuesc la Murș-Oșorheiu. Se anunță anume, că pe temelial datelor adunate cu privilegiul energiei anchete, procurorul de stat, contele Lázár Miklós, în 23 l. c. n. a presintat judeului de instrucție o voluminoasă cerere de acuză în contra fostului president al alegerii să-virșite: Csiky F. Károly și în contra căpita-nului poliției Bernády György: pentru de-lictul abuzării de putere în oficiu (§. 472), pentru crima de omor în patru casuri și pen-tru grea vătămare trupescă în 10 casuri, precum și din negrija lor. Judele de instruc-ție Kólv Ignác a implinit cererea procu-rorului și a ordonat de-a cercetarea în con-tra numiților pentru cele două puncte din urmă, ear punctul prim: abuzul de putere în oficiu — l'a preterat, pentru ceea-ce însă procurorul a apelat.

Fiind vorba de Săcui, — lucrul cu cer-cetarea în contra vinovaților, se înțelege, că merge strună!

Chef la mănăstire! Ni se afirmă din isvor demn de crezut, că Duminecă noaptea P. Cuviosul archimandrit Hamssa, stareț al sfintei mănăstiri H. Bodrog, a reunit la o masă opulentă în sfânta mănăstire pe mai mulți prieteni ai săi din Arad. S'a pră-znuit prințul postului, cu atâta — entu-siasm, că s'a făcut ziua pe când veseliți convivi s'au despărțit de sfântul locaș. Atragem atenția P. S. Sale Episcopului.

**Adunarea generală a „Asocia-țiunii” în Lipova.** Este știut, că la invitare specială a Lipovenilor, Asocia-țiunea și-va ține adunarea generală din vară în Lipova.

În vederea apropierii acestui timp, comitetul central al Asociațiunii a în-sărcinat pe dl Ioan Tuducescu cu în-științarea despărțământului pentru păr-țile Șiria, Radna și Murș, cu sediul în Lipova.

În N-rul de ieri al ziarului nostru dl Tuducescu invită fruntașii pe 3/16 Martie a. c. la adunarea constituantă a despărțământului.

Cunoscând noi vechiul zel al dlui Tuducescu și dragostea pentru cultura națională, ce caracterizează pe frații noștri din acel ținut, suntem siguri, cu noul despărțământ va lua vieața cu multă însuflețire și Asociațiunea va spori cu o nouă cetate de apărare a culturii românești.

Regele Angliei în Germania. Se anunță din Berlin, că în Homburg și Friedrichshafen s'au făcut mari pregătiri pentru primirea rege-lui Eduard al Angliei. A fost sporit consi-derabil personalul palatelor și s'au coman-dat anume mulțime de trăsuri de curte la amândouă aceste casteluri imperiale.

Viriliștii români ai Sibului. Con-form listei oficiale, viriliștii români ai ora-șului Sibiu pe anul 1901 sunt următorii: Inalt Prea Sântia Sa Mitropolitul Ioan Me-tianu; asesor consistorial Nicolau Ivan (re-prezentant al fondului seminarial), asesor. cons. Pantelemon Lucuța (representant al fondului administrativ), Parteni Cosma, Dr. Nicolae Vecerde (representant al „Albinei”), Ioan de Preda, Dr. Ilie Beu (representant al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”), Dr. Amos Frâncu (representant al d-nei Ioana Mol-dovan, văduva consilierului aulic Demetriu Moldovan). Dr. Octavian Rusu, Zaharia Boiu, Dr. Elie Cristea (representant al fon-dului rudolfin), Mateiu Voilean (repre-sentant al fundațiunii Andronic) și Alexandru Lebu privatier. Membri aleși sunt: asesorul cons. Nicolae Cristea (ales în 1895 în cer-cul prim) și prof. seminarial Demetriu Compa (ales în 1899 în cercul al doilea).

Colonisări în comitatul Târnava-mare. Tabla reg. din Murș-Oșorheiu a ridicat la putere de drept licitația ținută în anul trecut pe moșia contesei Luisa Haller. Pe baza aceasta, cum se știe, statul a cumpărat proprietatea din Ferihaz de 1322 jugere cat cu prețul de 350.000 coroane. Deoarece ce-încă de mai înainte mai cumpărase mini-strul de agricultură și moșia baronului Szentkereszti Pál din vecinătate, statul are acum la dispoziție, lângă Sighișoara, un complex de 4482 jugere cat., pentru ca să colonisese Săcui.

Treceri religioase în România. De la 1875 și până la 1900 — scrie „Azer. Nap.” — au trecut în România la religia ortodoxă: 11 armeni, 1003 romano-catolici, 104 pro-testanți, 86 calvini, 47 uniți, 264 israeliți, 534 mohamedani și 474 țigani. În total 2523, dintre cari 153 cereri se găsesc în curs de executare.

Nouă „Reuniune de înmormântare” s'a înființat în comuna Zărnești. Meritul inițiativ și al ducerii la îndeplinire a acestei întreprinderi folositoare pentru po-oră-ne-ăstru, revine d-lui avocat N. Garou, pe o-șilor, învătătozilor și alor fruntași din comună.

Mari nenorociri pe mare. Vaporul „City of Rio de Janeiro”, care plecase în 22 Ianuarie din Hongkong și zbură spre stea ajunse peste Jekahama în Pacific de aur, din pricina negreii destrăbăntate s'a isbit de-o stâncă și într'un patrar d-lui care s'a scufundat în valuri. Văzând peisajul foarte mălț au sărit în mare și s'a produs un sgomot, că toți și-au percut capul. Fiindcă lăsuți casierul vaporului de re-gistrul pasagerilor a dispărut fără urmă, nu se poate constata numărul celor morți; se crede însă că au fost 179 pasagi (câți Japonezi și Chinezii) și 140 erau personalul vaporului — O altă știre spune, că pe vapor au fost 234 oameni, dintre cari 100 îngi și au aflat moartea în valuri; între acești din urmă ar fi și consulul american Wiltmann din Hongkong cu sul sa.

O altă catastrofă grozavă se a-nunță dela țermul Scoției, întârziată eri dimineața. Fiind asemenea o ne-gură deasă, vaporul Neilly s'a ciocnit cu vaporul accelerat Opal. Acest din urmă s'a isbit de vaporul Neilly cu atâta putere, că l'a despiciat în două și l'a scufundat în valuri. Dintre pa-sageri și personalul vaporului numai un om a putut să scape: toți cel-lalți s'au înecat.

Instalarea lui Mac-Kinley, reabil president al Statelor-Unite americane, va avé loc în Washington pe la începutul lunei Martie. Se fac mari pregătiri pentru festivitățile de instalare, cari vor ține în-terrupt 14 zile.

Un cârnaț lung de-un chilometru. Un fabricant de bere din Hoppsham a comandat la un casap de-acolo un cârnaț lung de-un chilometru, care s'a pregătit astfel, că o parte din el de 200 metri e câr-taboș, 200 metri săngerote, 200 metri câr-naț, 200 metri cu float (măcie) și 200 metri „straița pop.” Prețul monstruosului cârnaț este de 750 marce și casapul l'a pregătit în-tocmăi cum i-s'a propus, dar nu știe nici el: pentru ce scop anume a avut să facă așa o porcărie monstruoasă.

## ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 25 Februarie. Depuștirea orașului Fiume a sosit aici și după amezii sub conducerea primarului Mayländer și o deputatului conte Bathyány, a fost pri-mită de prim-ministru Széll. La vorbirea de mulțămia a lui Mayländer pentru măsuri-le guvernului față de Fiume, — ministru pre-sident Széll a declarat, că, într'u cât se poate, dînsul va respecta totdeauna referințele spe-ciale ale Fiumei.

București, 25 Februarie. Agenția Ro-mână a anunțat: În ședința de ieri a Ca-merii delegațiunea pentru noile impo-ze s'a declarat împotriva proiectului dlui Carp. Lucrările delegațiunii au fost amî-nate. Carp a referat pe larg Regula. O crisă ministerială este iminentă.

Frankfurt, 25 Februarie. Regele Eduard al Angliei a sosit azi aici. La gară a fost întâmpinat de împéru-l Wilhelm, ear' de aci au plecat îm-preună la Friedrichshof.

Londra, 25 Februarie. Aici e mare bucuria între Englezi în urma știrii, că generalul bur Botha este așa de strimtorat de armata engleză, încât ar fi intrat cu generalul French în negocieri pentru a capitula.

Editor. Aurel Popovici Barciann. Red: respuns: Ioan Russu Șirliann.

# Lemne de vânzare.

Se află în depoul Mocsonyi  
și anume:

1 Stânjin lemne de cer Cor. 22  
1 „ „ gârniță „ 20

568 3—3

## Un candidat de avocat român

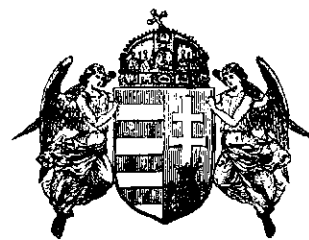
Începând cu prima Martie 1901  
poate afla aplicare în cancelaria  
advocațială a domnului Mihail  
Veliciu în Chișineu (Kis-jenő)  
unde reflectanții se pot adresa

## Un candidat de avocat

cu praxă advocațială

și care vorbește corect limba română,  
poate afla îndată aplicare în cance-  
laria avocatului Dr. Nestor Oprean  
din Sânmiclăușul mare (Nagy-  
Szt.-Miklós.) Reflectanții să se adre-  
seze direct numitului avocat.

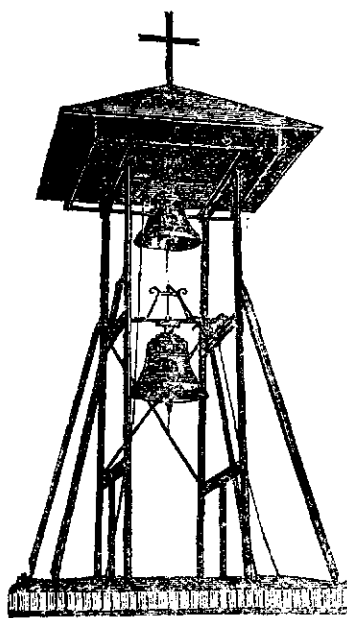
Premiat cu medalie cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896



Turnătorie de clopote și de metal  
a lui

# Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric



se recomandă spre pregătirea clopotelor  
nouă precum la turnarea de nou a clo-  
potelor stricate, mai departe spre face-  
rea de clopote întregi armonioase, pe lângă  
garanție pe mai mulți ani, provăzute cu  
adiustări de fer bătut, construite spre a  
le întări cu ușurință în ori ce parte, in-  
dată ce clopotele sunt bătute de o lăture  
prin ceea ce sunt mântuite de crepare. —  
Cu deosebire recomand

## clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori  
premiat, cari au un ton mai intensiv,  
mai limpede, mai plăcut și cu vibrația  
mai voluminoasă decât clopotele turnate  
după sistemul vechi, așa, că un clopot  
patentat cu 300 kg. este egal în tonul  
unui clopot de 400 kg. făcut după sis-  
temul vechi. Mai departe se recomandă  
spre facerea scanelor de fer bătut, de sine stătător, — spre prea-  
diustarea clopotelor vechi cu adiestrare de fer bătut — ca și spre  
turnarea de toace de metal. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos  
se află totdeauna gata în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

505 21—

# A apărut

Și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“  
următoarele opuri:

	coroana	fler
1.) „Geografia Comitatului Arad“, pentru clasa a III-a școalelor populare, de Damaschin Medre, învățător; aprobat de Ven. Consistor ilustrată cu cărți geografice	—	—70 „
2.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean,	—	2.— „
3.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu,	—	—80 „
4.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu,	—	2.— „
5.) „Principiile politice“, după Dr. T. de Holtzendorf, de T. Păcățeanu	—	4.— „
6.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov.	—	2.50 „
7.) „Războiul pentru neatarnare“ de George Coșbuc.	—	1.20 „
9.) „Vieritul“ — de Petru Vancu,	—	1.— „
10.) „Teoria Dramei“ — de Dr. Iosif Blaga.	—	3.60 „
11.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu.	—	1.60 „
12.) „Cuvântări bisericesti“ — traduse de Ioan Genț.	—	5.— „
13.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Șeopul,	—	1.50 „
14.) Instrucțiuni populare populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz	—	1.20 „
15.) „Ioan Botezătorul, tragedie în 5 acte și un preludiv tradusă de Il. Chendi și C. Sandu după Hermann Sudermann	—	2.— „
16.) Henrie Ibsen „Ziua Invierii“ Epilog dramatic în 3 acte traducere de Il. Chendi și C. Sandu	—	1.— „

La comanda să se mai adauge de fie-care op 10 fleri spese postale.